

21.YÜZYIL SOKAKLARINDA OPTİK YANSIMALAR

Nazik ÇELİK YILMAZ¹

ÖZ

Optik Sanat ya da kısa adıyla Op-Art; 1960'larda ortaya çıkan bir sanat akımıdır. Geometrik şekiller ve çizgiler kullanılarak göz yanılsamaları ve derinlik yaratmayı amaçlamıştır. Ağırlıklı olarak siyah ve beyaz kullanılmakla birlikte yapılan çalışmalar genelde soyuttur. 20. yüzyılın dikkat çeken akımlarından biridir. Hemen hemen her alanda yer bulan op art etkisi sokaklara da yansımıştır. Mimaride ve sokak sanatları içinde optik etkiler yerini almaya başlamış, 80'li yıllardan itibaren oldukça popüler olan sokak sanatının bir parçası olmuştur. Bu sanatın sokaklara kazandırılmasını Edgar Mueller, Julian Beever, Kurt Weners gibi önemli sanatçılar sağlamıştır. Yapılan çalışmalarda üç boyutlu mükemmel illüzyonlar görülmektedir. 3D art, kaldırım sanatı ya da anamorfik resmetme olarak adlandırılmaktadır. Bir Erken Rönesans dönemi sanat anlayışı olan Anamorföz, ilk başta muhteşem katedral tavanlarını süslemek için kullanılıyordu. Ancak son 30 yıldır Kurt Wenner ve Julian Beever gibi çağdaş sanatçılar anamorfik resmi, kaldırımlar, sokaklar gibi düz yüzeyleri üç boyutlu hale getirmek için kullanmışlardır. 3D art ya da kaldırım sanatı üç boyutlu illüzyonların belirdiği, tuval olarak sokakların kullanıldığı ve artık sokak sanatları içinde yerini almış bir sanattır. Araştırmada optik sanat akımı irdelenmiş, 3D, anamorfik çalışmalar incelenerek sokak sanatı içindeki yeri ve etkisi irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: optik sanat- sokak sanatı- 3D sanat

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Çizgi Film-Animasyon Bölümü, nazik.celik(at)dpu.edu.tr

OPTICAL REFLECTIONS ON THE STREETS OF 21ST CENTURY

ABSTRACT

Optical Art or Op-Art in short is an art movement that emerged in the 1960s. It aimed to create eye illusions and depth by using geometric shapes and lines. Although mainly black and white colors are used, the works are generally abstract. It is one of the striking movements in 20th century. The opt art effect seen almost in every field of life has also found reflections on streets. Optical effects have begun to take their place in architecture and street arts and have become a popular part of street arts since the 80s. This art was brought to the streets by important artists such as Edgar Mueller, Julian Beever, Kurt Wenners. Three-dimensional perfect illusions are seen in the works produced. 3D art is called art of pavements or anamorphic painting. Anamorphosis, which was an early Renaissance art concept, was originally used to decorate the magnificent cathedral ceilings. For the last 30 years, however, contemporary artists such as Kurt Wenner and Julian Beever have used the anamorphic painting to make flat surfaces such as sidewalks and streets three-dimensional. 3D art or the art of pavements is an art where three-dimensional illusions appear, the streets are used as canvases and it has taken its place within street arts. In the study, the movement of optical art is examined, 3D, anamorphic studies are examined and its place and effect within street arts is discussed.

Keywords: Optical art, street art, 3D art

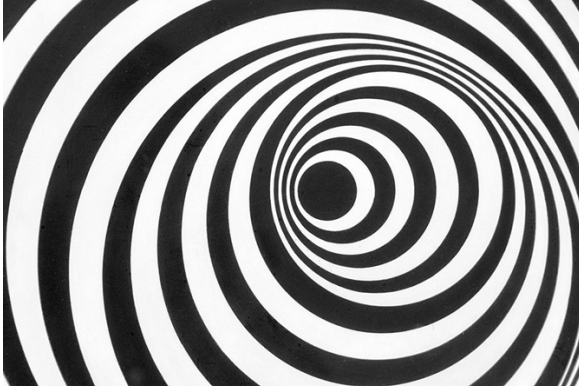
Giriş

“Günümüzde sanatın açılımları ve değişimleri değerlendirildiğinde, resim sanatındaki hareketliliğin ve kazanılan ivmelerin, hem biçim hem de öz açısından uygulanan yeni tekniklerle, çok derin boyutlarda değişime uğradığı görülecektir” (Elmas, 2008: 282). Siyasi olaylar, ekonomide yaşanan değişimler, tarihi olaylar bu değişime sebep olacak etkenler arasındadır. Çağın getirdiği yenilikler de kaçınılmaz değişimin bir parçası sayılmaktadır. Optik illüzyonlar, geçmişten günümüze kadar sanat alanında olduğu kadar kent yaşantısına eşlik etmektedir. Erken Rönesans döneminde Avrupalı sanatçılar tarafından kullanılmaya başladıkları bilinen Anamorfoz, belirli bir bakış açısıyla uygun bir perspektifte görülebilen bir resim tekniğidir. 19. yüzyıldan başlayan sanatın farklılaşma sürecinde sanat boyar malzemenin, tuvalin, galerilerin dışına taşarak duvarlara, yollara, dağlara, sokaklara özgürce yapılmıştır. Optik sanatın da bu süreç içinde uygulama alanı genişlemiştir. 21. yüzyılda ise sanatta kalıpları aşmak için sanat yapıcısı olmanın yanı sıra sanat okuyucusu olmak zorunludur. Sanatı anlatmak için önce anlamak gerekmektedir. Optik sanat, sanat tarihinde yerini almakla birlikte gözün yanılsama süreci 19. yüzyıldan günümüze artarak devam etmektedir. Günümüzde artık optik sanat, sokak sanatlarında yerini almıştır. 3D art, kaldırım sanatı ya da anamorfik resmetme olarak adlandırılan optik yanılsamalar, çağdaş sokak sanatçıları tarafından sokaklarda hayat bulmuştur. Bu anamorfik çizimler kamusal mekanlarda etkili, renkli ve şaşırtıcı kompozisyonlar oluşturmaktadır.

Optik Sanat

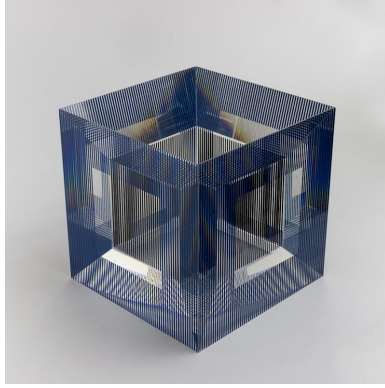
“İnsan ilk dünyaya geldiğinde önce ışıqla karşılaşır. Dünyayı ışıqla ile seyreden insanlar eski zamanlardan beri ışıqlın niteliğı hakkında düşünmüş, onun nasıl yayıldığını merak etmişlerdir. Işıqlın niteliğı hakkında ilk düşünceler eski mısırlar ve yunan bilginleri tarafından ortaya konmuştur” (Goca, 2000: 1). Sartori’ye göre, beş duyu organı içinde birincil gerçeklik algısını üstlenen göz, aynı zamanda düşünsel sorunsalların da gizemini taşımaktadır. Yine yazara göre, George Bataille, gözün hikayesinde içsel deneyimlerdeki temel dış gerçekliğı yaratan özne olarak gözü ele almış, Aristoteles ve Porphyry gibi antik yazarlar ise gözü askeri bir stratejikte benzettiğine vurgu yapmıştır. Göz onlar için baktığı her nesneyi tutsak alan, fark edilir bir güçtür (2004: 7). 1960’lı yıllarda çağdaş bir sanat akımı olarak ortaya çıkan Optik Sanat/Op Sanat tanımlanırken, “bilim ve sanatı bir araya getirerek, renk ve hareketin dinamik etkisini yaratmayı başardığı” (Özel, 2007: 1) vurgulanmıştır. Soyut Sanatın ve Empresyonist ressamaların optik ve renk üzerine yaptıkları araştırmaların, Op Sanatın temelini oluşturduğu bilinmektedir.

“Op Sanat, insan gözünün bilinç dışı algılama özelliği yardımıyla, çizgi, renk ya da belirli biçimlerin tekrarlanması sonucunda çeşitli yanılsamalar yaratmış, bu şekilde üretilen çalışmalarda iki boyutlu yüzey üzerinde, üçüncü boyut ve hareketi yakalamıştır” (Özel, 2007: 1). Eserler genelde siyah-beyaz ve soyuttur. Lekeciliğe karşı gelişen akım, sanat yapıtını kurallarla düzenlemeye önem vermiştir.

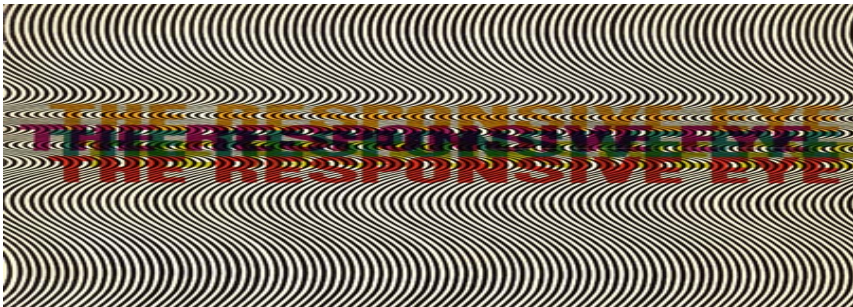
Tablo 1. Uneasy Centre, Bridget Riley (1963)

ABD’ye özgü olmadığı halde bu ülkede 1960’a doğru, Pop Art ile aşağı yukarı aynı dönemde gelişmiş bir soyut sanat akımını belirten ve İngilizce Optical Art’ın (optik sanat) kısaltılmış biçimi olan terimdir. En kaba tabirle bir göz yanılsaması olarak adlandırılabilir. Sanatçı izleyiciyi etkilemek için çeşitli geometriksel formlar, parça bütün tekrarları, renk bütünlükleri ve renk zıtlıklarını kullanmıştır. 1960’larda çok güçlü olan bir sanat akımıdır. Akım, adını Op sanatçıların yapıtlarını hareket ediyormuş ya da titreşiyormuş gibi gösteren resim tekniklerine verdikleri öncelikten alır. Op sanat, sanatçıların renk ve form kullanımına özel önem vermeyi gerektiren özel efekt yaratmak amacıyla üretilir (Little, 2010: 154) (Resim 2). Akımın sanatçıları, renk kuramlarını ve algının fiziksel özelliklerini kullanmışlardır. Algılarla oynayan bir sanat akımı olan Op sanat eserlerinde, ton ve renklerin optik karışımı anlatım tarzı olarak kullanılırken; çoğunlukla siyah-beyaz kullanılmasının sebebi, gözde algı yanılsamasını en iyi verebilecek renkler olmasıdır. Sanatçılar çizgi, biçim ve rengi kullanırken, gözün yanılsaması üzerine yapılmış araştırmalardan faydalanmışlardır. Beyinde ve gözde fiziki etkilenebilirliğin neden olacak aldanma yaratmayı hedeflemişlerdir. Ulaşılmaması istenen sonuç da izleyicide farklı tepkimeler oluşturmaktır.

Tablo 2. Cubo, Jesús Rafael Soto (1968)

Renk ve ton, renk ve hareket ilişkisi üzerine eserler üreten Josef Albers, Yaacov Agam ve geometrik tarzıyla Victor Vasarely Op Sanatın öncüleri olarak kabul edilmiştir. 1965'te New York Modern Sanat Müzesinde (MOMA) algı yanılsamaları üzerine geometrik kompozisyonların sergilendiği "Responsive Eye (Yanıt Veren Göz)" adlı bir sergi düzenlenmiştir. Op Sanat, bir terim olarak ilk kez bu sergide yer alan eserler için kullanılmıştır. Bridget Riley, Victor Vasarely, Josef Albers gibi akımın önde gelen sanatçıların eserleri sergilenmiştir. İzleyicisini hayran bırakan sergi, bazı eleştirmenler tarafından da görsel hileler kullanıldığı yönünde ağır eleştiriler almıştır. Fakat Op Art yine de (endüstriyel üretime de uygun olduğu için) hızla popüler olmuş ve moda, reklamcılık gibi pek çok alanda kendine yer bulmuştur.

Tablo 3. The Responsive Eye (Yanıt Veren Göz) Sergi Afişi, William C. Seitz (1965)

Optik sanatın kurucusu olarak bilinen ressam, heykeltıraş Victor Vasarely, cesur soyutlamalarıyla uluslararası alanda adını ve sanatını duyurmuş ve 1950’li yıllarda, kariyerinin en parlak dönemini yaşamıştır. “Yaygın olan “informal abstraction”ın (resmi olmayan soyutlama) aksine resimleri ve konstrüksiyonları konstrüktivizmin temel formları ile kaynaşmaktadır” (Özmen, 2000: 22). Yine Özmen’e (2000: 22) göre; bunu yaparken bilimin sistematik mantığı, astronomiden dalga mekaniğine kendisinin farklı ilgi alanlarını yansıtmaktadır. Dekoratif olmaktan çekinmeyen sanatçı, eserlerinin çoğaltılması için endüstriyel çalışmalar yapan bir grupla çalışmış, eserlerini yaygınlaştırmıştır. Akımın önde gelen bir diğer sanatçısı olan Bridget Riley, uzun yıllar boyunca sadece siyah ve beyaz kullanarak çizgiler ve geometrik desenler kullanarak eserlerini üretmiş, daha sonraki yıllarda daha sade formlar kullanarak renkli çalışmalar üretmiştir (Tablo 5-6).

Tablo 4. Zebra, Zebras, Victor Vasarely (1944)

Tablo 5. Blaze 4, Bridget Riley (1964)

Tablo 6. Nataraja, Bridget Riley (1993)

Optik Yansımalar

Optik sanat, çok kısa bir zamanda başarılı olmuş ve popüler kültür tarafından benimsenmiştir. Günlük yaşantının pek çok alanına uyum sağlamıştır. Bazı sanat çevreleri tarafından Pop Art kadar kabul görmediği bilinen akım, izleyiciler tarafından kabul görmüştür. Özellikle reklamcılık ve moda sektörü tarafından, Op akımının popüler olmasından kaynaklı cazibesi ticari amaçlarla kullanılmaya başlanmıştır. Optik desenler moda endüstrisi tarafından kullanılmış (mayo, elbise, tişört gibi), reklamcılar tarafından dergi, gazete, televizyon gibi medyalarda, dönemin dekorasyon ve tasarımlarında oldukça etkili olmuştur. Pek çok sektörde yer bulduğundan dolayı halkın her kesimine hızla ulaşmış olması, popülerliğe de hızlı bir şekilde ulaşmasını sağlamıştır. Hemen hemen her alanda yer bulan op art etkisi sokaklara da yansımıştır. Mimaride ve sokak sanatları içinde optik etkiler yerini almaya başlamıştır. Sanatçılar, tasarımcılar, mimarlar, 3 boyutlu çalışan sokak ressamı hayal edilebilen şeyleri gerçekleştirilebileceğini kanıtlamaktadırlar.

Tablo 8. Amaravati Hükümet Binası, Hindistan

Tablo 7. Dalston Evi, Leandro Erlich (2013)

Rusya’da düzenlenen bir sokak sanatı festivalin kapsamında sokak sanatçılarından oluşan bir grup, bir rus modernist binasında optik yansımalarla dikkat çekmeyen iki duvarını yeniden düzenlemişlerdir. Binaının cephelerinden çıkan beton levhalar gibi görünen geometrik şekiller, izleyicilere, sokaktan geçenlere alışık oldukları mimariyi, alışık olmadıkları bir görüntü ile yeniden izleme ve inceleme fırsatı vermiştir (Tablo 9).

Tablo 9. Omsk, Rusya

Op-Art akımı temsilcileri ilk başlarda eserleriyle seyircilerde hayret yaratsalar da daha sonraki dönemde büyük bir hayran kitlesine ulaşmayı başardılar. 1950’den itibaren onlar tarafından geliştirilen eserlerdeki görsel kullanım dili giderek sıradan insanların hayatlarında yer etti. Değişik ülkelerde meydanlar, sokaklar, binalar onların eserleriyle süslenmeye başlandı (turkinfo, 2016).

Kent bütün bu mekanik, sentetik yaşam tarzına, sıradanlığına karşın birçok insanın buluşma mekanı olmaya devam etmektedir. Özellikle de kentlerdeki nüfus artışı kent ortamının yarattığı olumsuz etkileri de artırmakta, beraberinde toplumun genelinde görülen bıkkınlık, yabancılaşma gibi psikolojik durumlar yaratmaktadır. Kentsel mekanın bireyde yarattığı özgürlük duygusu ve bireysellik, bireyin kendi kişiliğini ortaya koyması gibi güç bir çabaya da neden olmaktadır. Tulum (2012) “1970’lerden itibaren gelişen sokak sanatının devasa güçlerin karşısına çıkma arzusunun sonucu olarak doğduğunu” belirtmiştir. Yazar; “ancak sokak sanatının bir sanat türü olarak benimsenmeden önce de duvarların, yüzyıllardır, hatta belki tarihin başlangıcından beri, mimarlık ile resmin yakından ilişkili olmasından ötürü kişisel ve kolektif ifadenin alanı olduğunu vurgularken; insanın, yaşadığı yeri benimsemek ve kendine ait kılmak için geçmişten günümüze duvarlarda çalışmış olduğunu ve yaşadığını” ileri sürmüştür (Tulum, 2012: 2).

Tablo 10. Şehrin Kırıksıklıkları, JR, İstanbul (2015)

Tanglay'a (2005) göre; sokak sanatı eylemcisi için duvarlar, kayalar, yol işaretleri, panolar, tren vagonları, motorlu araçlar, garaj duvarları, parklar, uygun tuvallere dönüşebilir. Ayrıca kent duvarlarının, çöp bidonlarının, posta kutularıyla kaldırımların sanatçı/eylemci için boyanacak, yazılacak, yeniden tanımlanacak bir platforma dönüştüğünün altını çizmiştir. "Çünkü sokak sanatı şehir topraklarının standartlaştırılmış düzenini reddeder" (Tanglay, 2005: 50) cümlesiyle de net bir özetini yapmıştır. 21. yüzyılda Optik Sanat unutulmuş gibi gözükse de aslında başka bir isimle anılmaya başlanmıştır: 3D art (three-dimensional art). Bu sanat dalı günümüzde birçok alanda karşımıza çıkmakta, göz kusurlarından yararlanıp insanları boyutlu bir görüntü anlayışına alıştırmaktadır. Kaldırım sanatı ya da anamorfik resmetme olarak da adlandırılmaktadır. Tanglay (2005: 50) "sokak sanatını, planlı ve düzenlenmiş şehri eve dönüştürmek, kamusal alanda kimlik göstermek ve kamusal alanı yeniden tasarlamaya yönelik bir girişim olarak görülebileceğini" belirtmiştir. Sokak sanatı kamusal alanı özel mekâna dönüştürmekte ve etnik çeşitliliği destekleyici rol oynamaktadır. Dünya çapında ünlü olan sokak sanatçısı ve ressam Pejac (Silvestre Santiago), optik yanılsamalar içeren çalışmalarıyla tanınmaktadır. Resimlerini yaptığı yüzeyin çevresiyle kurduğu ilişkilerde yaptığı oynamalar izleyenlere farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Optik illüzyonlar kullandığı minimal ve güçlü duvar resimlerini kurgularken çevrenin mimari özelliklerini kompozisyonları ile birleştirmektedir. Çalışmalarında asıl önemli olan şeyin şehrin niteliği olduğunu belirten sanatçı, çalışmalarındaki optik yanılsamalarla amacının yalnızca kavram değil, izleyenlerin gerçeklik algısıyla oynamak olduğunu söylemektedir.

Tablo 11. Kilit, Pejac, İstanbul (2015)

Tablo 12. Panjur, Pejac, İstanbul (2015)

Bir zamanlar bir spreycutusundan ibaret ve isyan sanatı olarak görülen sokak sanatı, aslında bugün en büyük sanat hareketlerinden biridir. Basit grafiti çalışmaları ve şablon resimlerini, bugün sokak sanatçıları oldukça etkili kullanıyorlar. İki boyutlu çalışmalarda ustalaşan birçok sokak sanatçısı üç boyutlu çalışmalara geçti ve büyük şehirler ve caddelerde illüzyon yaratan sanat eserleri sergilenmeye başlandı. Birçok farklı kentin caddelerinde, kaldırımlarının çoğunda, algıyı sorgulayan 3 boyutlu sanat eserleri görülmektedir. Anamorfik sanat olarak bilinen, 500 yıllık bir tekniği izleyen sokak resimlerini üreten görüntüler, yalnızca belirli bir bakış açısıyla uygun bir perspektifte görülebilir (Pantelić, 2016).

Anamorfik sanatın ilk ortaya çıkışı İtalya olarak bilinmektedir. Anamorföz Avrupalı sanatçıların, Erken Rönesans döneminde kullanmaya başladıkları bir teknik olarak bilinmektedir. Tehlikeli fikirleri, bilgileri gizlemenin de bir yolu olarak kullanılmıştır. İtalya Mantua’da bulunan Ducal Sarayında ‘Camera degli Sposi’ tavanında bulunan ünlü fresk ilk örnekleri arasındadır (Tablo 13). Tavandan gökyüzüne bakma hissini uyandırmaktadır.

Tablo 13. Tavan Freski, Ducal Sarayı, Andrea Mantegna, Mantua, İtalya (1465)

Tablo 14. Cizvit Kilisesi Tavanı, Andrea Pozzo, Viyana (1703)

1960'lı ve 1970'li yıllardan başka bir deyişle modern sanatın veya Modernist dönemin bittiği kabul edilen zamandan günümüze kadar süregelen ve bir akım veya üslup benzeri birleştirici özellikleri olmadığından genel bir deyişle 'çağdaş' olarak adlandırılan sanatlar, atalarından aldığı miras ile anamorfoz yöntemlerinden uzak durmamış ve pek çok sanatçı tarafından uygulanmıştır (Keleşoğlu ve Uygungöz, 2014: 9).

Istvan Orosz, Kelly M. Houle, Bernard Pras, çarpıcı optik illüzyonları ile heykeltraş ve grafik tasarımcı Shigeo Fukuda gibi sanatçılar anamorfik sanatın önemli isimlerindendir. Fukuda, minimalist yaklaşımla tasarladığı çalışmalarında optik illüzyonları ile tanınmaktadır (Tablo 15-16).

Tablo 15-16. Shigeo Fukuda

Op sanat veya optik sanat adından da anlaşılacağı üzere optik yansımalara dayalı bir soyutlamadır. Bazı sanat çevreleri köklerinin Kübizm, Konstrüktivizm ve Dada'ya dayandığını, bazı sanat çevreleri ise Bauhaus'a dayandığını savunmaktadır. Bunun yanı sıra düz bir yüzeyde 3 boyutlu izlenim yaratmak amacıyla kullanılan teknik olan Anamorfoz'dan geldiği de düşünülmektedir. Bir Erken Rönesans dönemi sanat anlayışı olan Anamorfoz, ilk başta muhteşem katedral tavanlarını süslemek için kullanılmakla birlikte, bilimsel çalışmaları, denemeleri ve temalarında doğa, bahçeler, şehirleri konu almıştır. 18. yüzyılda bilinmeyen yazarların eserlerini, dini ve sembolik içerikleri aktarmada kullanılmıştır. 19. yüzyıla gelindiğinde anamorfoz, sanat içinde başlı başına ayrı bir teknik olarak hayat bulmuştur. Günümüzde, anamorfoz genel olarak, kamusal alanlarda, kent meydanlarında karşımıza çıkmaktadır. Belli bir noktadan bakıldığında izleyicinin çekici bir görüntü görmesini sağlayan başarılı resimlerdir. Son 30 yıldır Kurt Wenner ve Julian Beever gibi çağdaş sanatçılar anamorfik resmi, kaldırımlar, sokaklar gibi düz yüzeyleri üç boyutlu hale getirmek için kullanılmaktadırlar. 3D art ya da kaldırım sanatı üç boyutlu illüzyonların belirdiği, tuval olarak sokakların kullanıldığı ve artık sokak sanatları içinde yerini almış bir sanattır. Çalışmalar bakılan açıya göre üç boyutlu şekillerde değişkenlik göstermektedir. Çalışma sonucunda ortaya çıkan görüntü oldukça şaşırtıcı ve bazen de korkutucu olmaktadır. Bu sanatın önemli isimleri arasında Edgar Mueller, Julian Beever, Kurt Wenners, Joe Hill ve Max Lowry gibi sanatçılar bulunmaktadır. Bu sanatçılar 21. yüzyılın en çok duyulan sokak ressamlarıdır. Eserleri sanki insanı içine çeken boşluklar, uçurumlar oluşturacak şekilde

tasarlanmış, matematik ve gölgenin bütün imkânlarını zorlamışlardır. Beever "Sokak Picasso'su" adıyla anılmaktadır (Tablo 18-19).

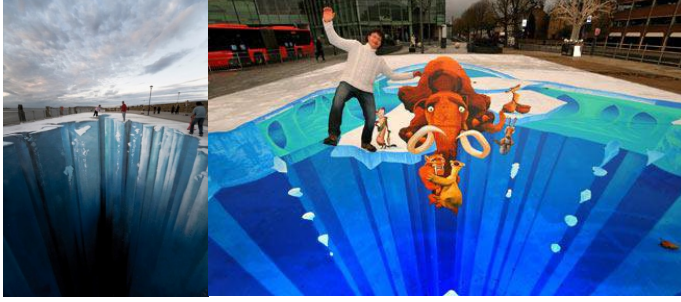
Tablo 18. Julian Beever (Brunel Swindon, İngiltere)

Tablo 17. MTO, Rennes, Fransa

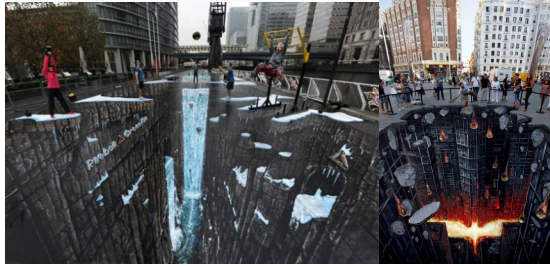
Tablo 19. Julian Beever (İngiltere)

Bir diğer önemli isim olan Edgar Mueller 1968 Almanya doğumludur. 16 yaşında tebeşir ve pastel boya kullanarak kaldırım resmi yapmaya başlayan sanatçı bugün dünyanın en iyi sokak sanatçıları arasında önemli bir yere sahiptir. Sokak sanatını optik illüzyonla birleştiren sanatçı, usta sokak ressamı ünvanına da sahiptir.

Tablo 20-21. Ice Age, Edgar Mueller (Dun Laoghaire/Festival of World Culture)

Max Lowry (1976-2010) ve Joe Hill 3D sanatın çok önemli isimleri arasındadır. Dev optik yansımalar oluşturma konusunda uzman sanatçılar, beklenmedik duvarlar, yürüyüş yolları, tavanlar, aniden çukurlardan çıkan efsanevi yaratıklar ve vahşi hayvanlar temelinde çok yaratıcı çalışmalara imza atmışlardır. ‘3D Joe and Max’ adlı şirketleri Max Lowry’nin ölümünden sonra ortak mirası sürdürmeye devam etmektedir. Bu iki sanatçı 2011 yılında Guinness Dünya Rekorunu kırmak için Reebok CrossFit ile birlikte 1160 m² alanda bir çalışma gerçekleştirmiştir. Dünyanın en büyük ve en uzun anamorfik eseri olarak tarihe geçmiştir (Tablo 22).

Tablo 22. Joe Hill- Max Lowry (Canary Wharf, Londra)

Tablo 23. The Dark Knight Rises for Warner Bros. Europe, Joe Hill- Max Lowry (Madrid, İspanya)

Klasik sanat tekniklerini sokak sanatı ile birleştirerek kullanması ile tanınan dünya çapında ünlü sokak sanatçısı, ressam Kurt Wenner, 1980’li yıllarda başladığı pastel boyalarla yaptığı üç boyutlu çalışmalarıyla 3D sokak sanatının öncüsü olarak

kabul edilmektedir. 1982 yılında NASA'daki işinden ayrılan Wenner, klasik eserler üzerinde çalışmaya başlamıştır. Anamorfik veya yanılsamalı sokak resminde kendine has bir tarz yaratmıştır. Resimlerine yerden yükseliyormuş veya aşağıya iniyormuş havası veren sanatçı, Avrupalı usta ressamların geometri ve görsel illüzyon tekniklerini kullanarak eserlerini üretmektedir.

Tablo 24. Disaster (Afet), Kurt Wenner (Londra, İngiltere)

Tablo 25. Giant (Dev), Kurt Wenner (Scottsdale Sanat Festivali, Scottsdale, Arizona)

Özel (2007: 13) “dijital teknolojinin kullanımı sonucunda üretilen ön ve arka plan yanılsamasına dayanan optik yanılsamaların, izleyiciler üzerinde gizli görüntüyü algılama tutkusu, haz duyma, heyecan, gülme, kaygılanma, sinirlenme, baş dönmesi, mide bulantısı, irkilme, duraklama gibi fiziksel ve ruhsal etkiler yarattığının gözlenmekte olduğunu” belirtmiştir.

Sonuç

19. yüzyıl birçok sanat dalının olduğu bir dönem olarak adlandırılabilir. Kentleşme süreciyle birlikte, sanat da toplum gibi farklılaşma sürecine girmiştir. Sanat galerilerden çıkmış sokaklara, kaldırımlara, duvarlara yapılmaya başlanmıştır. Anlık yorumlama gerektirmeyen eserler toplumların ilgisini çekmekle birlikte sosyal medya, gazete ve dergiler gibi iletişim araçlarıyla yayılmıştır. İster sanatın alaycı bir düzeye indirgenişi, ister optik soyutlamanın tuhaf bir biçimde yeniden kullanımı olsun, sanat, sanatın içinde gelişir. Sanat biçimlerinin birbirine yansması kaçınılmaz bir sonuçtur.

Pantelić'e (2016) göre; teknolojinin desteğiyle günümüzde sanatçılar hemen her şeye meydan okuyabilir. Uzay, zaman, beden, hiçbir şey tecrübe ve oyundan kutsal ve güvende bırakılmaz gibi görünüyor ve algımız sürekli olarak bozulduğunu belirtirken, sürrealist resimlerden ilham alarak ya da Magritte'nin büyülu gerçekçilik yaklaşımını, sokakları, binaları ve hatta insan vücudunu, minimalist Op sanatını ve mirasını süsleyen 3D resimler yaratma yaklaşımı bugün illüzyonist sanatı etkilediğini vurgulamıştır. Bugün illüzyonist sanat, göz algımızla oynayan, hala dünyayı görme ve kavrama şeklimizle oynamaktan zevk alan sanatçılar için büyük bir ilham kaynağıdır. 21. yüzyılda 3D art (kaldırım sanatı- anamorfik resmetme) diye adlandırılan sokak sanatı hiç kuşkusuz optik sanatın günümüzde yeniden vücut bulmuş halidir. Birbirinden çarpıcı sokak sanatları arasında kendine yer bulan ve popülerliği günden güne artan 3D art kent yaşamının vazgeçilmez güzellikleri arasındadır. Bazı sanat çevreleri tarafından da artık bir sanat olarak kabul edilen sokak sanatı içinde, illüzyonları ile insanı büyüleyen içine çeken bu sanat dalı kent dokusu içinde ilerleyen zamanlarda daha fazla yer bulacaktır.

KAYNAKLAR

- Elmas, H. (2008). 19. Yüzyıldan Günümüze Özgürlük Bağlamında Sanat Neydi Ne Oldu. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. S. 15, s. 281-298.
- Goca, N. (2000). *Optik*. Ankara: Aktif Yayınevi.
- Keleşoğlu, B. ve Uygungöz, M. (2014). Sanat ve Tasarımda Anamorfik Görüntüler. *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*. S. 7, s. 1-17.
- Little, S. (2010). *İzmler*. İstanbul: Yem Yayınevi.
- Özel, Zuhale (2007). Op Sanat ve Dijital Teknolojinin Kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. S. 2, s. 395-418.
- Özmen, G. (2010). *Optik Sanat ve Çağdaş Cam Tasarımı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi. İstanbul.
- Sartori, G. (2004). *Görmenin İktidarı*. İstanbul: Melisa Matbaası.
- Tanglay, Ö. (2005). Kentsel Dışavurumun Sınır Tanımayan Halleri: Sokakların İç Sesleri. *Planlama Dergisi*. S. 3, s. 49-55.
- Tulum, H. (2012). 'Street Art'ın 'Art-çı' Etkisi. E-Skop Bülten.
- Pantelić, K. (2016). 'How Represented is Optical Illusion in Art Today?' <https://www.widewalls.ch/optical-illusion-art-today/> (04.01.2019 tarihinde erişilmiştir)
- <https://turkinfo.hu/kultur/unlu-macarlar-ve-hungarikumlar/unlu-macarlar-victor-vasarely-gorsel-sanatlar-sokaklara-tasinmali/> (14.11.2018 tarihinde erişilmiştir)

Görsel Kaynaklar

- <http://www.julianbeever.net> (12.11.2018 tarihinde erişilmiştir)
- <http://www.isupportstreetart.com/artist/edgar-mueller/> (12.11.2018 tarihinde erişilmiştir)
- <http://joehill-art.com> (12.11.2018 tarihinde erişilmiştir)
- <http://3djoeandmax.com/> (12.11.2018 tarihinde erişilmiştir)
- <http://kurtwenner.com> (12.11.2018 tarihinde erişilmiştir)
- https://www.domusweb.it/en/news/2013/06/27/leandro_erlich_dalston_house.html (04.01.2019 tarihinde erişilmiştir)
- <http://88designbox.com/architecture/amaravati-masterplan-in-india-by-foster-and-partners-2167.html> (04.01.2019 tarihinde erişilmiştir)
- <https://www.karstenschubert.com/news/67/> (04.01.2019 tarihinde erişilmiştir)
- <https://www.tate.org.uk/art/artists/bridget-riley-1845> (04.01.2019 tarihinde erişilmiştir)
- <https://www.matematiksel.org/sanat-ile-bilimin-birlesimi-op-art/> (04.01.2019 tarihinde erişilmiştir)
- <https://www.nolm.us/unlu-sokak-sanatcisi-ve-fotografci-jr-istanbulda-sehrin-kirisikliklari/> (05.01.2019 tarihinde erişilmiştir)
- <https://www.art-is-fun.com/sidewalk-chalk-drawings/> (04.01.2019 tarihinde erişilmiştir)
- <https://writingcooperative.com/the-5-most-stunning-types-of-artistic-optic-illusions-a42195854375> (04.01.2019 tarihinde erişilmiştir)
- <https://www.itsnicethat.com/articles/shigeo-fukuda> (06.01.2019 tarihinde erişilmiştir)
- <https://sanatkaravani.com/shigeo-fukuda/> (06.01.2019 tarihinde erişilmiştir)
- <http://www.cuded.com/2014/04/what-is-3d-art/> (06.01.2019 tarihinde erişilmiştir)
- <http://www.pejac.es/outdoor/> (10.01.2019 tarihinde erişilmiştir)